

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/128370,Pierwszy-Polak-w-kosmosie-Mirosław-Hermaszewski.html>

Sowieckie centrum kontroli lotu podczas startu statku kosmicznego. Plakata prawdopodobnie z wystawy dotyczącej nauki sowieckiej pt. „Ku szczytom wiedzy” (fot. z zasobu AIPN)

ARTYKUŁ

Pierwszy Polak w kosmosie. Mirosław Hermaszewski

OKRES HISTORYCZNY

(1970-1980) Od Gdańska do Gdańska

Autor: KATARZYNA ADAMÓW 15.09.2026

Jako pierwszy Polak, który opuścił Ziemię i znalazł się na orbicie okołoziemskiej, Mirosław Hermaszewski zyskał w PRL status bohatera narodowego. Jego historyczny lot sowieckim statkiem Sojuz-30, odbyty wraz z Białorusinem

Piotrem Klimukiem, rozpałił wyobraźnię obywateli.

25 czerwca 2025 r., o godz. 8:31 rano czasu polskiego, z przylądka Canaveral wystartowała rakietą z kapsułą Dragon, na pokładzie której był Polak – Sławosz Uznański-Wiśniewski. Prawie 50 lat wcześniej, 27 czerwca 1978 r., inny Polak, Mirosław Hermaszewski, poleciał w przestrzeń kosmiczną.

Podróż kosmiczna Hermaszewskiego miała jednak znaczenie nie tylko naukowe, ale również – a może przede wszystkim – propagandowe. Polska stała się czwartym krajem na świecie, który miał swojego człowieka w kosmosie, co było znaczącym osiągnięciem propagandowym dla bloku wschodniego. Władze PRL umiejętnie wykorzystały sukces misji do budowania pozytywnego wizerunku systemu komunistycznego i pogłębiania więzi ze Związkiem Sowieckim.

Życiorys przyszłego kosmonauty

W propagandzie PRL Mirosław Hermaszewski został przedstawiony jako uosobienie sukcesu komunizmu. Jego lot miał być dowodem na to, że socjalizm pozwala na rozwój nauki oraz techniki i daje szansę wszystkim krajom „demokracji ludowej”.

W licznych publikacjach prasowych, programach telewizyjnych i przemówieniach oficjeli Hermaszewski był ukazany jako produkt kolektywnego wysiłku socjalistycznego państwa. Ekspozowano jego wiejskie pochodzenie oraz wojskową drogę kariery – miało to sugerować, że nawet „zwykły obywatel” może sięgnąć gwiazd.

Miroslaw Hermaszewski (fot. z zasobu AIPN)

Miroslaw Hermaszewski (fot. z zasobu AIPN)

W rzeczywistości pradziadek Miroslawa – Wincenty Hermaszewski – był szlachcicem zagrodowym herbu Zaremba, który za udział w powstaniu listopadowym został wywieziony na Sybir, a po powrocie osiadł na Wołyniu. W trakcie rzezi wołyńskiej i napadu UPA na rodzinną wieś Hermaszewskich, Lipniki, Miroslaw stracił dużą część rodziny, w tym ojca i dziadka, a sam cudem uniknął śmierci.

Po wojnie matka z dziećmi osiadła w Wołowie. Młody Miroslaw zaczął interesować się lotnictwem, a w 1964 r. ukończył Oficerską Szkołę Lotniczą im. Jana Krasickiego w Dęblinie.

126 razy dookoła świata - bez wizy

W 1976 roku został wyłoniony, obok pułkownika Zenona Jankowskiego, jako kandydat na polskiego astronautę w ramach programu Interkosmos. Był to program kosmiczny, zainicjowany w 1967 roku przez Związek Sowiecki. Jego celem było współdzielenie osiągnięć radzieckiego programu kosmicznego nie tylko z pozostałymi państwami bloku wschodniego, ale także z niektórymi państwami spoza Układu Warszawskiego (np. Kubą, Indiami, Syrią czy Wietnamem).

Polscy naukowcy i inżynierowie uczestniczyli w bezzałogowych misjach Interkosmosu, m.in. wysyłając

instrumenty badawcze na pokładzie satelitów i sond kosmicznych. Skupiali się na budowie sprzętu badawczego i satelitów. W latach 60. zbudowali ракетę Meteor 2K, jedyny dotychczas polski statek powietrzny, który osiągnął przestrzeń kosmiczną.

W 1978 r. to Hermaszewski poleciał w kosmos, a Jankowski został jego zmiennikiem. Już 28 czerwca, dzień po starcie, załoga połączyła się z naukową stacją orbitalną Salut 6, gdzie wykonano program badawczy. W czasie pobytu na stacji, kosmonauci uczestniczyli w jedenastu eksperymentach, takich jak: badanie krystalizacji półprzewodników, badanie zmian w odczuwaniu smaku w mikrograwitacji, sprawdzanie, jaki rodzaj wypoczynku najefektywniej regeneruje kosmonautów, badanie zmian tętna kosmonautów w różnych fazach lotu czy przeprowadzanie pomiarów wydolności organizmu przed startem i po powrocie na Ziemię.

**Okładka magazynu „Stolica” Nr
27 (1593) z 2 lipca 1978 r.**

Mirosław Hermaszewski i Piotr Klimuk

**POLAK
W KOSMOSIE...**
W dniu, w którym rozpoczynamy druk bieżącego numeru „Stolicy” wystartował w kosmos kolejny pojazd radziecki z polskim kosmonautą na pokładzie. Możemy zatem jedynie przedstawić polskich kosmonautów – wraz z ich radzieckim kolegą – na zdjęciach wykonanych wcześniej, przed tym niezwykłym wydarzeniem.
Zdjęcia: CAF

Wzmianka informacyjna „Polak w kosmosie”, „Stolica” Nr 27 (1593) z 2 lipca 1978 r.

Czwórka kosmonautów na pokładzie stacji orbitalnej: (od lewej) W. Kowalok, A. Iwaniczukow, P. Klimuk i M. Hermaszewski

Matek Mirosława Hermaszewskiego – Kamila Hermaszewska i jego dwaj bracia Władysław i Bogusław

RADZIECKO-POLSKA ZAŁOGA PRACUJE W KOSMOSIE
Start statku kosmicznego „Sojuz 30” nastąpił, jak wiadomo, 27 czerwca 1978 roku: pilotowany jest przez międzynarodową załogę w składzie: dowódca statku, dwukrotny Bohater Związku Radzieckiego, kirkik kosmonauta ZSRR Piotr Klimuk oraz kosmonauta-badacz, obywatel PRL, Mirosław Hermaszewski. Od tego niezwykłego dnia nasz Polaków wyłazania śladem z ziemi i radością codziennie meldunki z kosmosu. Już następnego dnia – 28 czerwca 1978 roku – statek kosmiczny „Sojuz 30” połączył się z zespołem orbitalnym „Saliut 6” „Sojuz 29” i od tej pory międzynarodowa załoga w składzie: Władimir Kowalok, Aleksander Iwaniczukow, Piotr Klimuk i Mirosław Hermaszewski rozpoczęła program kosmicznych badań, meldując o tym przywódców ZSRR i Polski – Leonidów Breżniewowi i Edwardowi Gierkowi.
Podczas konferencji prasowej zmiarkosmos wypowiedział się także Mirosław Hermaszewski podziękując: „Dziękuję jako Polaka, lot ten jest wielkim przeżyciem jako pierwszy Polak mogę z tej wysokości oglądać tę Ziemię i swoją Ojczyznę. Choć serdecznie podziękować Komitetowi Centralnemu naszej partii i Komitetowi Centralnemu KPZS za powierzenie mi tak ważnego zadania. Udział polskich kosmonautów w międzynarodowym lotach załogowych programu „Interkosmos” sprawił nam wielką radość i wielką satysfakcję. Wierzę gratulacji, jakie otrzymamy z całego świata, znalazł się specjalne pozdrowienie Sekretarza Generalnego ONZ Kurta Waldheima wystosowane do Edwarda Gierki. (b)

**Artykuł „Radziecko-polska załoga
pracuje w kosmosie”, „Stolica”
Nr 28 (1594) z 9 lipca 1978 r.**

Kosmonauci prowadzili również obserwacje Ziemi i zjawisk atmosferycznych, w tym zórz polarnych. Hermaszewski wykonał około 3000 zdjęć za pomocą wielowidmowej kamery, które posłużyły do badań meteorologicznych i zasobów Ziemi.

Lot trwał 8 dni, w czasie których dokonano 126 okrążeń Ziemi. Statek bezpiecznie wylądował 5 lipca 1978 roku.

Symbol - czyj?

Po powrocie do kraju Mirosław Hermaszewski występował w radiu i telewizji, brał udział w spotkaniach z młodzieżą, pojawiał się na plakatach, znaczkach, pocztówkach, monetach i w podręcznikach szkolnych. Stał się ikoną – nie tylko jako kosmonauta, ale jako „człowiek sukcesu socjalizmu”.

Mimo tego, postać Hermaszewskiego do dziś pozostaje ważnym elementem pamięci zbiorowej Polaków. W tych trudnych czasach, wizja Polaka na orbicie była jak fantastyczny sen. Dla milionów rodaków Hermaszewski stał się kimś więcej niż bohaterem. Był inspiracją i dowodem na to, że rzeczywiście nie ma rzeczy niemożliwych.

**Start statku kosmicznego,
przypuszczalnie Sojuz-29, z
kosmodromu w Bajkonurze ZSRR,
15.06.1978 r. Plansza
prawdopodobnie z wystawy
dotyczącej nauki sowieckiej pt.
„Ku szczytom wiedzy” (fot. z
zasobu AIPN)**

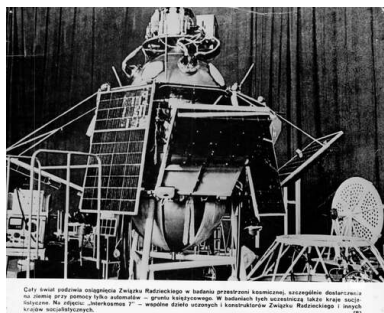

**Załoga Sojuz 29 - misji załogowej
na stację kosmiczną Salut 6.
kosmonauci Władimir Kowalonok
(z lewej) i Aleksandr
Iwanczenkow (z prawej), 1978 r.
(fot. z zasobu AIPN)**

Sowieckie centrum kontroli lotu

podczas startu statku
kosmicznego. Plansza
prawdopodobnie z wystawy
dotyczącej nauki sowieckiej pt.
„Ku szczytom wiedzy” (fot. z
zasobu AIPN)

Odbitka fotograficzna
przedstawiająca sztuczny
satelitę Interkosmos 7. Plansza
przygotowana prawdopodobnie
na wystawę resortową o historii
ruchu socjalistycznego i
komunizmu (fot. z zasobu AIPN)

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ